

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๗ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธ
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชา ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม รหัส ส๒
๒๑๐๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ เวลา ๓ ชั่วโมง

๑. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส ๑.๒ เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษา
พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ
ตัวชี้วัด ส ๑.๒ ม.๒/๑ ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อบุคคลต่างๆ ตามหลักศาสนาที่ตนนับถือตามที่
กำหนด
ตัวชี้วัด ส ๑.๒ ม.๒/๒ มีมรรยาทของความเป็นศาสนิกชนที่ดีตามที่กำหนด

๒. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

ชาวพุทธที่ดีควรปฏิบัติตนตามหน้าที่ทั้งทางโลกและทางธรรม เช่น การปฏิบัติหน้าที่ต่อบุคคลที่อยู่
รอบข้าง การปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทงาม การปฏิบัติตามหลักธรรม ถ้าชาวพุทธทุกคนปฏิบัติได้อย่างเคร่งครัด
ก็จะส่งผลเกิดความสงบสุข ต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และเกิดความสงบสุขต่อประเทศด้วยพร้อมเป็นการ
สืบสานพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองสืบไป

๓. สาระการเรียนรู้

๓.๑ ความรู้

- ๑) การเป็นลูกที่ดีตามหลักทศบั้งตันในทศ ๖
- ๒) มรรยาทของศาสนิกชน
 - การต้อนรับ (ปฏิสันถาร)
 - มรรยาทของผู้เป็นแขก
 - ฝึกปฏิบัติระเบียบพิธี ปฏิบัติต่อพระภิกษุ การยืน การให้ที่นั่ง การเดินสวน การสนทนา

การรับสิ่งของ

- การแต่งกายไปวัด การแต่งกายไปงานมงคล งานอวมงคล

๓.๒ ทักษะ/กระบวนการ

- ๑) กระบวนการกลุ่ม
- ๒) กระบวนการสืบเสาะหาความรู้
- ๓) วิเคราะห์หลักการปฏิบัติตนการเป็นลูกที่ดีของบิดามารดาตามหลักทศ ๖ ได้
- ๔) ระบุแนวปฏิบัติตนตามมรรยาทของศาสนิกชนที่ดีได้

๓.๓ เจตคติ

เห็นคุณค่าการปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนาที่นับถือได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

๔. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสม บนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรม และข้อมูลสารสนเทศ

๕. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ

๖. ชิ้นงาน/ภาระงาน

ภาระงาน

- นักเรียนทำสมุดภาพการประกอบมรรยาที่ดงามของพุทธศาสนิกชน

ชิ้นงาน

- สมุดภาพการประกอบมรรยาที่ดงามของพุทธศาสนิกชน

๗. การวัดผลและประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
- วัดจากแบบทดสอบประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ ๗ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธ	- แบบทดสอบประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ ๗ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธ	- ได้คะแนน 10 คะแนนขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์
- วัดจากการทำสมุดภาพการประกอบมรรยาที่ดงามของพุทธศาสนิกชน	- สมุดภาพชุด การประกอบมรรยาที่ดงามของพุทธศาสนิกชน	- ได้คะแนน ๕ คะแนนขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์

เกณฑ์การประเมินการสอบประจำหน่วยการเรียนรู้

ประเด็นการประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	ดี	พอใช้	ปรับปรุง
ทำแบบทดสอบประจำหน่วยการเรียนรู้ ๗ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธ	ทำแบบทดสอบประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ ๗ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธ คะแนน ๑๖-๒๐ คะแนน	ทำแบบทดสอบประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ ๗ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธ คะแนน ๑๐-๑๕ คะแนน	ทำแบบทดสอบประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ ๗ เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธ ต่ำกว่า ๑๐ คะแนน

เกณฑ์การประเมินทำสมุดภาพชุดการประกอบพิธีกรรมของศาสนาที่ตนเองนับถือ

ประเด็น การประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	ดี (๘-๑๐ คะแนน)	พอใช้ (๕-๗ คะแนน)	ปรับปรุง (๑-๔ คะแนน)
๑) เนื้อหา	<ul style="list-style-type: none"> - เนื้อหาถูกต้อง - รูปภาพมีเนื้อหาตรงตามหัวข้อเรื่อง - เป็นเนื้อหาที่ทันสมัยเป็นปัจจุบัน - รูปภาพมีเนื้อหาสอดคล้อง - มีรูปภาพปฏิบัติจริง 	<ul style="list-style-type: none"> - รูปภาพมีเนื้อหาตรงตามหัวข้อเรื่อง - เป็นเนื้อหาที่ทันสมัยเป็นปัจจุบัน - รูปภาพมีเนื้อหาสอดคล้อง - มีรูปภาพปฏิบัติจริง 	<ul style="list-style-type: none"> - รูปภาพมีเนื้อหาตรงตามหัวข้อเรื่อง - เป็นเนื้อหาที่ทันสมัยเป็นปัจจุบัน - รูปภาพมีเนื้อหาสอดคล้อง
๒) รูปแบบ	<ul style="list-style-type: none"> - วางรูปแบบภาพได้สวยงามเหมาะสม - การเขียนบรรยายใต้ภาพอ่านง่ายและชัดเจน เข้าใจ - รูปภาพสีสรรสวยงาม - รูปภาพทันสมัยปัจจุบัน 	<ul style="list-style-type: none"> - วางรูปแบบภาพได้สวยงามเหมาะสม - การเขียนบรรยายใต้ภาพอ่านง่ายและชัดเจน เข้าใจ - รูปภาพสีสรรสวยงาม 	<ul style="list-style-type: none"> - วางรูปแบบภาพได้สวยงามเหมาะสม - การเขียนบรรยายใต้ภาพอ่านง่ายและชัดเจน เข้าใจ

๘. กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ ๑-๒ เรื่อง การเป็นลูกที่ดีตามหลักทศ ๖

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. บอกความหมายของการเป็นลูกที่ดีตามหลักทศ ๖ ได้
๒. อธิบายหน้าที่บทบาทของลูกที่ดีพึงปฏิบัติต่อบิดามารดาตามหลักทศ ๖ ได้
๓. วิเคราะห์หลักการปฏิบัติตนการเป็นลูกที่ดีของบิดามารดาตามหลักทศ ๖ ได้
๔. ตระหนักและเห็นคุณค่าหลักการปฏิบัติตนการเป็นลูกที่ดีของบิดามารดาตามหลักทศ ๖ และนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

กิจกรรมการเรียนรู้

ใช้รูปแบบการสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐาน (Research-Based Learning) ซึ่งมีรูปแบบและขั้นตอนในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน ดังนี้

๑. ชั้นเลือกปัญหา (ข้อใจ)
๒. ชั้นวิเคราะห์ปัญหา (หมายคำตอบ)
๓. ชั้นเลือกระเบียบวิธีวิจัย (สอบสวน)
๔. ชั้นรวบรวมและตีความหมายข้อมูล (ครวญใคร่)
๕. ชั้นสรุปผลการวิจัย (ไขความจริง)

ชั้นเลือกปัญหา (ข้อใจ)

๑. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ ๗
๒. ครูตั้งประเด็น “พ่อแม่มีบุญคุณล้นฟ้าหาอะไรเปรียบเสมือนไม่ได้” แล้วครูให้นักเรียนดูคลิป You tube โฆษณาไทยประกันชีวิต ตอน Silence of Love โฆษณาไทยประกันชีวิต พ่อเป็นใบ้
๓. ครูตั้งประเด็นคำถามเพื่อให้นักเรียนเกิดการเลือกปัญหา ดังนี้
 - นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรกับ Silence of Love โฆษณาไทยประกันชีวิต พ่อเป็นใบ้
 - การเอาพ่อที่เป็นใบ้มาเป็นปมด้อยของตัวเองถูกต้องหรือไม่
 - ความรักของพ่อแม่มีบุญคุณล้นฟ้าหาที่เปรียบไม่ได้
 - การแก้ปมด้อยของตนเองเอาพ่อที่เป็นใบ้มาเป็นปัญหาถูกต้องหรือไม่
 - เขาแก้ปัญหาและหาทางออกถูกวิธีไหม
 - เขาได้ทำหน้าที่ลูกที่ดีต่อพ่อแม่
๔. ครูตั้งประเด็นคำถามเพื่อให้นักเรียนเกิดการเลือกปัญหาต่อ ดังนี้
 - ปัญหาที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากอะไร
 - การแก้ปัญหาของนักเรียนหญิงคนนี้ถูกต้องหรือไม่อย่างไร
 - การแก้ปัญหาของนักเรียนหญิงคนนี้ใครได้รับความเจ็บปวดมากที่สุด
 - การเป็นลูกที่ดีควรปฏิบัติตนอย่างไร

ขั้นวิเคราะห์ปัญหา (หมายคำตอบ)

๕. ครูถามนักเรียนตามประเด็นคำถามให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย และวิเคราะห์ ดังนี้

- ลูกที่ขาดการอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้องจากบิดามารดา จะมีลักษณะอย่างไร และสามารถป้องกันมิให้เด็กมีพฤติกรรมเหล่านั้นได้อย่างไร

- ลูกต้องตอบแทนพระคุณของพ่อแม่ด้วยการเป็นลูกที่ดีตามหลักทศเบื้องต้นในทศ ๖ ได้อย่างไร

- ลูกควรรังเกียจพ่อแม่ตนเองเป็นคนจน คนพิการ หูหนวก ตาบอด เป็นใบ้ หรือไม่ และควรปฏิบัติตนต่อพ่อแม่อย่างไร

- คุณค่าและข้อคิดคติเตือนใจจากนักเรียนได้ปฏิบัติตนต่อพ่อแม่ คืออะไรอย่างไร ให้ยกตัวอย่างประกอบ

- ลูกที่ดีตามความคิดของนักเรียนเป็นอย่างไร และควรปฏิบัติตนต่อพ่อแม่อย่างไร

- ในความคิดของนักเรียนในความเป็นพ่อแม่ของลูกๆ ควรเป็นอย่างไร

ขั้นเลือกระเบียบวิธี (สอบสวน)

๖. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น ๗ กลุ่มๆ ละ ๕-๗ คน โดยความสมัครใจของนักเรียนเอง

๗. ครูให้นักเรียนแต่ละคนเข้ากลุ่มของตนเองแล้วเสนอประเด็นที่ตนเองสนใจ จากนั้นแต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปเลือกประเด็นที่สนใจกลุ่มละ 1 ประเด็นที่น่าสนใจมากที่สุด

๘. ครูนำเสนอวิธีการหาคำตอบที่สอดคล้องกับประเด็นปัญหาที่แต่ละกลุ่มสงสัย ได้แก่

- วิธีการทดลอง เป็นการศึกษาโดยการทดลองปฏิบัติจริงตามกฎเกณฑ์ แล้วสรุปผลจากการทดลองนั้นมาเป็นคำตอบ

- วิธีการเชิงสำรวจ เป็นการศึกษาอย่างกว้างๆ โดยการใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ หรือแบบบันทึก แล้วรวบรวมข้อมูลเพื่อเป็นคำตอบ

- วิธีเชิงบรรยาย เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากตำรา เอกสาร หนังสือ รูปภาพ แล้วรวบรวมข้อมูลเป็นคำตอบ

๙. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายว่าควรใช้วิธีการใดจึงจะเหมาะสมกับการหาข้อมูลเพื่อตอบคำถามที่ต้องการทราบ เพราะเหตุใด

๑๐. ครูแนะนำชื่อหนังสือและวารสารที่สามารถค้นคว้าบทความ รายการทีวีว่าไรตี้ เช่น รายการเจาะใจ คนค้นคน รายการธรรมะทางทีวี เป็นต้น

ขั้นรวบรวมและตีความหมายข้อมูล (ครวญใคร่)

๑๑. นักเรียนแต่ละกลุ่มรับใบงาน เรื่อง การเป็นลูกที่ดีตามหลักทศ ๖

๑๒. นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาบทความ เรื่อง พ่อแม่มีพระคุณดุจขุนเขา จากนั้นครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายและวิเคราะห์ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าในการทำงานกลุ่ม

๑๓. นักเรียนแต่ละกลุ่มต้องไปค้นคว้าหาบทความที่เกี่ยวกับการเป็นลูกที่ดีตามหลักทศ ๖ ตามประเด็นที่กลุ่มของตนเองสนใจมากที่สุดกลุ่มละ ๑ บทความ พร้อมทั้งร่วมกันวิเคราะห์ตามประเด็น ต่อไปนี้

- ลักษณะลูกที่ดี ต้องปฏิบัติตนต่อพ่อแม่อย่างไร

- การปฏิบัติตนเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ มีผลต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติอย่างไร

- ข้อคิดที่ได้จากเรื่องดังกล่าวที่สามารถนำมาเป็นบทเรียนต่อการเป็นลูกที่ดีตามหลักทศ ๖ ในปัจจุบันได้อย่างไร

๑๔. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากห้องสมุดโรงเรียนและสืบค้นจากอินเทอร์เน็ต
ขั้นสรุปผลการวิจัย (ไขความจริง)

๑๕. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานกลุ่มในรูปแบบ Power Point หน้าชั้นเรียนทุกกลุ่ม

๑๖. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันจากการนำเสนอผลการค้นคว้าข้อมูลของแต่ละกลุ่ม

๑๗. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในประเด็นที่สงสัย หรือยังไม่ชัดเจนเพิ่มเติม

๑๘. ครูกล่าวชมเชยนักเรียนทุกกลุ่มที่ตั้งใจทำงาน

สื่อและแหล่งเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

- ใบความรู้ เรื่อง การเป็นลูกที่ดีตามหลักทศ ๖
- หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒
- ใบงาน เรื่อง การเป็นลูกที่ดีตามหลักทศ ๖
- You Tube โฆษณาไทยประกันชีวิต ตอน Silence of Love โฆษณาไทยประกันชีวิต พ่อเป็นใบ้
- บทความ เรื่อง พ่อแม่มีพระคุณดุจขุนเขา

แหล่งเรียนรู้

- ห้องสมุด
- แหล่งข้อมูลสารสนเทศ

การวัดและประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
<ul style="list-style-type: none"> - การตอบคำถาม - การสอบแบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน - ตอบคำถามใบงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - คำถาม/ใบงาน - แบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนตอบคำถามได้อย่างเหมาะสม
<ul style="list-style-type: none"> - การอภิปรายกลุ่ม - สังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วม - การตอบคำถามยกตัวอย่างประกอบใบงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - ใบงาน - แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - สามารถระดมความคิดตอบประเด็นคำถามและสรุปองค์ความรู้ได้อย่างเหมาะสม
<ul style="list-style-type: none"> - สังเกตพฤติกรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - แบบบันทึกสังเกตพฤติกรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - มีพฤติกรรมการปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่น่าเชื่อถือได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ชั่วโมงที่ ๓-๔ เรื่อง มรรยาทของศาสนิกชน

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. บอกความหมายมรรยาทได้ถูก
๒. ระบุแนวปฏิบัติตนตามมรรยาทของศาสนิกชนที่ดีได้
๓. ตระหนักและเห็นคุณค่าการปฏิบัติตนตามมรรยาทของศาสนิกชนที่ดีและนำไปประยุกต์ใช้เป็นแบบอย่างการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันได้

กิจกรรมการเรียนรู้

ใช้รูปแบบการสอนแบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ซึ่งมีขั้นตอน/กระบวนการจัดการเรียน ดังนี้

ขั้นที่ ๑ การสร้างความสนใจ (Engage)

ขั้นที่ ๒ การสำรวจและค้นหา (Explore)

ขั้นที่ ๓ การอธิบาย (Explain)

ขั้นที่ ๔ การขยายความรู้ (Elaborate)

ขั้นที่ ๕ การประเมินผล (Evaluate)

ขั้นที่ ๑ การสร้างความสนใจ (Engage)

๑. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น ๕ กลุ่ม คณะนักเรียนเก่ง พอใช้ อ่อน แล้วให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มมาจับป้าย ซึ่งด้านหนึ่งจะสัญลักษณ์เป็นเครื่องหมาย x หมายถึง ผิด อีกด้านหนึ่งจะเป็นสัญลักษณ์เป็นเครื่องหมาย v หมายถึง ถูก

๒. ครูอธิบายกติกาการเล่นคือ ครูจะอ่านคำถาม ๒ รอบแล้วให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มลงมติว่าจะตอบ ถูก หรือ ผิด พร้อมกับตัวแทน 1 คน ชูป้ายหลังจากที่ได้สัญญาณเสียงตอบ “คะ” ซึ่งมีคำถามมีดังต่อไปนี้

- กิริยาวาจา การปฏิบัติตนสำรวม ถือว่าสุภาพเรียบร้อยถูกกาลเทศะ (ถูก)
- แหก คือ ผู้มาหา (ถูก)
- การต้อนรับแขกเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การปฏิสันถาร (ถูก)
- เมื่อไปอยู่ที่บ้านของบุคคลอื่น สิ่งไม่ควรคำนึงและปฏิบัติในฐานะแขก คือ นั่งรองนเจ้าของบ้านชวนกินข้าว (ผิด)
- การต้อนรับแขกด้วยธรรม คือ นำน้ำดื่ม และขนมผลไม้ของว่างมาต้อนรับ (ผิด)
- เมื่อพระสงฆ์เดินผ่านหน้า ต้องน้อมตัวลง แล้วยกมือไหว้ (ถูก)
- เมื่อพระสงฆ์เดินสวนทางกับนักเรียน ต้องเดินชิดด้านขวามือของพระสงฆ์ (ผิด)
- เมื่อรับสิ่งจากพระสงฆ์ ผู้หญิงรับตรงจากมือของพระสงฆ์ (ผิด)
- ถ้าต้องผ่านพระสงฆ์ที่ท่านกำลังนั่งอยู่ ให้คลานลงมือหรือคลานเข่า เมื่อถึงต่อหน้าพระสงฆ์ให้กราบแบบเบญจางคประดิษฐ์หรือไหว้แล้วคลานผ่านไป (ถูก)

- งานอวมงคล คือ งานศพ งานทำบุญกระดูก ทำบุญครบรอบวันตาย (ถูก)
 - การแต่งกายไปร่วมงานมงคลมักนิยมแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีดำและขาว (ผิด)
 - การแต่งกายด้วยเครื่องแบบข้าราชการ ชุดพระราชทาน เครื่องแบบนักเรียน ถือว่าเป็นการแต่งกายที่เหมาะสมทุกโอกาส (ถูก)
 - ถ้าพระสงฆ์นั่งกับพื้นเมื่อรับของจากพระสงฆ์แล้วต้องวางของไว้ด้านซ้ายมือ แล้วกราบเบญจางคประดิษฐ์ (ถูก)
 - การจัดเก้าอี้ให้เป็นที่นั่งสำหรับพระสงฆ์ในงานพิธีควรจัดไว้แถวหน้า (ถูก)
 - การต้อนรับแขกเป็นหน้าที่ของเจ้าของบ้าน (ถูก)
๓. ครูแจกซองกิจกรรม กลุ่มละ ๑ ชุด และกระดาดษปฐพีทำแผนผังความคิดสรุปองค์ความรู้

ขั้นที่ ๒ การสำรวจและค้นหา (Explore)

๔. ให้ทุกกลุ่มเปิดซองกิจกรรม ในซองกิจกรรมนักเรียนทุกกลุ่มได้รับมอบให้จัดฐานแสดงบทบาทสมมติ หรือสาธิตมรรยาทของศาสนิกชนตามที่กลุ่มตนเอง กลุ่มละ ๓ นาที ได้รับมอบหมาย ๑ หัวข้อ โดยมีทั้งหมด ดังนี้

- การต้อนรับแขก มรรยาทของผู้เป็นแขก
- การยืนต่อหน้าพระสงฆ์ การให้ที่นั่งแด่พระสงฆ์
- การเดินสวนต่อพระสงฆ์ การสนทนากับพระสงฆ์
- การรับสิ่งของจากพระสงฆ์ การแต่งกายไปวัด
- การแต่งกายไปงานมงคล อวมงคล

๕. นักเรียนทุกกลุ่มระดมสมองทำกิจกรรมเสร็จแล้วให้ทุกกลุ่มจัดกิจกรรมประจำฐานของตนเอง ต้องมีตัวแทน ๑ คน ในการนำเสนอให้ความรู้แก่เพื่อนๆ ที่เข้ามาศึกษา

๖. ให้นักเรียนทุกกลุ่มศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ จนครบทั้ง ๕ ฐาน

ขั้นที่ ๓ การอธิบาย (Explain)

๗. ให้นักเรียนทุกกลุ่มมารับใบงานจากครูไปศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากฐานการเรียนรู้จนครบทั้ง ๕ ฐาน เพื่อเตรียมนำเสนองานหน้าชั้นเรียน

ขั้นที่ ๔ การขยายความรู้ (Elaborate)

๘. ครูให้นักเรียนทุกกลุ่ม นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

ขั้นที่ ๕ การประเมินผล (Evaluate)

๙. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในประเด็นที่ว่า “มรรยาทงามมาจากการปฏิบัติด้วยใจที่ดีงาม”

๑๐. ให้นักเรียนทุกกลุ่มทำสมุดภาพการประกอบมรรยาทที่งดงามของพุทธศาสนิกชน

สื่อและแหล่งเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

- ใบความรู้ เรื่อง มรณาทของศาสนิกชน
- หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒
- คำถาม เรื่อง มรณาทของศาสนิกชน
- ใบงาน เรื่อง มรณาทของศาสนิกชน
- กระดาษปรี๊ฟเขียนแผนภาพความคิด

แหล่งเรียนรู้

- ห้องสมุด
- แหล่งข้อมูลสารสนเทศ

การวัดและประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
<ul style="list-style-type: none">- การตอบคำถาม- การสร้างแผนผังมโนทัศน์- ตอบคำถามใบงานที่	<ul style="list-style-type: none">- คำถาม/ใบงาน- แผนผังมโนทัศน์	<ul style="list-style-type: none">- นักเรียนตอบคำถามได้อย่างเหมาะสม- สร้างแผนผังมโนทัศน์และบรรยายได้อย่างเหมาะสม
<ul style="list-style-type: none">- การอภิปรายกลุ่ม- สังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วม- การตอบคำถามยกตัวอย่างประกอบใบงานและสร้างแผนผังมโนทัศน์	<ul style="list-style-type: none">- ใบงาน- แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม	<ul style="list-style-type: none">- สามารถระดมความคิดตอบประเด็นคำถามและสรุปองค์ความรู้ด้วยแผนผังมโนทัศน์และบรรยายได้อย่างเหมาะสม
<ul style="list-style-type: none">- สังเกตพฤติกรรม	<ul style="list-style-type: none">- แบบบันทึกสังเกตพฤติกรรม	<ul style="list-style-type: none">- มีพฤติกรรมการปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่นับถือได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

๙. บันทึกผลหลังสอนชั่วโมงที่.....

ผลการเรียนรู้

.....
.....
.....
.....

ปัญหาและอุปสรรค

.....
.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน
(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

๑๐. ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน
(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

๗. การจัดเก้าอี้ให้เป็นที่นั่งสำหรับพระสงฆ์ในงานพิธีควรจัดไว้ที่ใด

- ก. แถวหน้าสุด
- ข. แถวหลังสุด
- ค. ด้านขวาของแขก
- ง. ด้านซ้ายของแขก

๘. พระสงฆ์นั่งกับพื้น เมื่อรับของจากพระสงฆ์ ควรวางของไว้ด้านใดก่อนกราบเบญจางคประดิษฐ์ จากสถานการณ์ที่กล่าวมา สอดคล้องกับการปฏิบัติของใครมากที่สุด

- ก. ขวัญจิตวางของด้านขวามือก่อนกราบเบญจางคประดิษฐ์
- ข. แพรทองวางของด้านซ้ายมือก่อนกราบเบญจางคประดิษฐ์
- ค. ศรีประไพวางของด้านหลังหรือด้านหน้าตามถนัดก่อนกราบเบญจางคประดิษฐ์
- ง. ไพรวลัยวางของด้านใดก็ได้ตามความเหมาะสมก่อนกราบเบญจางคประดิษฐ์

๙. การรับของจากพระสงฆ์ ผู้หญิงควรปฏิบัติอย่างไร

- ก. รับของจากมือพระสงฆ์โดยตรง
- ข. ยื่นมือทั้งสองเข้าไปรับของในท่ายืนตรง
- ค. ยื่นมือทั้งสองเข้าไปรับของแล้วยกมือไหว้
- ง. แขนมือทั้งสองชิดแล้วค่อยรับของที่พระสงฆ์จะปล่อยลงในมือ

๑๐. การแต่งกายที่เหมาะสมกับการไปวัด ใครปฏิบัติได้ถูกต้องและเหมาะสมที่สุด

- ก. กิจชัยใส่ชุดดำทั้งเสื้อและกางเกง
- ข. ประกอบแต่งตัวตามแฟชั่นกางเกงขาสั้นเสื้อกล้าม
- ค. ประคองขวัญแต่งตัวด้วยเสื้อสีชมพูกระโปรงยาวสีดำ
- ง. แอนนาแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าสีฉูดฉาดสีแดงทั้งชุด

๑๑. การแต่งกายไปร่วมงานมงคล ไม่ควรใส่เสื้อสีอะไร

- ก. สีขาว
- ข. สีดำ
- ค. สีแดง
- ง. สีเขียว

๑๒. ชุดใดเป็นชุดที่สุภาพในการแต่งกายไปร่วมงานมงคลและงานอวมงคล

- ก. เครื่องแบบข้าราชการ
- ข. ชุดใหม่ที่เพิ่งใส่เป็นครั้งแรก
- ค. กางเกงขายาวและเสื้อเชิ้ตแขนสั้น
- ง. กางเกงขายาวและเสื้อเชิ้ตแขนยาว

๑๓. ข้อใดจัดเป็นอามิสปฏิสันถาร

- ก. น้ำฝนนำผลไม้มาต้อนรับแขก
- ข. สัมโออิบายหลักธรรมให้เพื่อนฟัง
- ค. โต้งกล่าวเชิญทุกคนเข้ามานั่งในบ้าน
- ง. ดินาไม่พอใจที่มีคนมากดกริ่งหน้าบ้าน

๑๔. ลูกที่เกิดมาทำความเสียหายและความหายนะแก่วงศ์สกุล เรียกว่าอะไร

- ก. อวชาตบุตร
- ข. อนุชาตบุตร
- ค. อภิชาตบุตร
- ง. อบายมุขบุตร

๑๕. ข้อใดต่อไปนี้เป็นลักษณะของลูกที่ดี

- ก. เก้ชอบคบเพื่อนต่างเพศมาก ๆ หนีเที่ยว
- ข. นกมักชอบพูดตักเตือนพ่อแม่อยู่เสมอ
- ค. โอ้ไม่สนใจดูแลพ่อแม่ไม่เลี้ยงดู
- ง. จรรยาทำงานเลี้ยงแม่ตาบอด

๑๖. บุคคลใดต่อไปนี้เป็นปฏิบัติไม่ถูกต้องในการปฏิบัติตนต่อบิดามารดา

- ก. โชคชัยนำที่นาของพ่อแม่ไปขายเพื่อเอาเงินไปซื้อแหวนเพชรให้สาว
- ข. สมหวังจัดพิธีศพและทำบุญให้พ่อแม่ที่ท่านล่วงลับไปแล้ว
- ค. วราภรณ์ดูแลพ่อแม่ยามแก่ชราและเจ็บป่วย
- ง. ก้องชัยประพடுத்தินตีให้พ่อแม่ภาคภูมิใจ

๑๗. บุคคลใดมีความประพฤติที่สอดคล้องกับมัจฉาภิภุชฐิ

- ก. อุบลฟังคำตักเตือนจากผู้อื่น
- ข. ช่อผกายอมรับว่าตนเองผิดที่รังแกน้อง
- ค. ทิพวรรณมักโกรธเมื่อคุณแม่ให้ช่วยงานบ้าน
- ง. กาญจนาปรับปรุงตนเองโดยพูดจาดี ๆ กับเพื่อน ๆ

๑๘. ครอบครัวที่มีบุตรที่แสดงวจีทุจริต จากข้อความนี้มีความสัมพันธ์กับข้อใดมากที่สุด

- ก. ครอบครัวของสุพรชัยให้ความรักความอบอุ่นกับลูก ๆ จึงมีแต่ความสงบ น่าอยู่
- ข. ครอบครัวของจันทร์ดีลูก ๆ ชอบทะเลาะวิวาทกัน แย่งของเล่นกัน
- ค. ครอบครัวอ้อยใจ ลูก ๆ ชอบพูดคุยกับพ่อแม่ทำให้มีความสุข
- ง. ครอบครัวกุลทอมีความสามัคคีรวมถึงเพื่อนบ้านด้วย

๑๙. ผลจากการนำหลักทศ 6 เบื้องต้นไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน คือ

- ก. เป็นผู้ที่มีอำนาจในสังคม
- ข. ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้
- ค. มีความสุขเป็นที่รักของทุกคน
- ง. มีความสุขที่มีเงินใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย

๒๐. สิ่งที่ดีที่สุดในที่นักเรียนจะสามารถตอบแทนพระคุณพ่อแม่ได้ในตอนนี้ จากข้อความนี้ใครปฏิบัติได้เหมาะสม และถูกต้องที่สุด คือ

- ก. อุไรวรรณหางานทำในวันเสาร์อาทิตย์หาเงินมาให้พ่อแม่ใช้
- ข. สุเทพตั้งใจเรียนหนังสือ ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน
- ค. สุชาติพาคุณแม่ไปซื้อของราคาแพง
- ง. สมชายขอเงินคุณแม่ไปบริจาคให้วัด

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ ๗
เรื่อง หน้าที่ชาวพุทธ

ข้อ	ก	ข	ค	ง		ข้อ	ก	ข	ค	ง
๑			×			๑๑		×		
๒	×					๑๒	×			
๓			×			๑๓	×			
๔	×					๑๔	×			
๕				×		๑๕				×
๖				×		๑๖	×			
๗	×					๑๗			×	
๘		×				๑๘		×		
๙				×		๑๙			×	
๑๐			×			๒๐		×		

ใบงาน เรื่อง การเป็นลูกที่ดีตามหลักทศ ๖

ตอนที่ ๑ คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์กรณีตัวอย่าง แล้วตอบคำถาม

กรณีตัวอย่าง “ครอบครัวลำไย”

ครอบครัวของลำไยเป็นครอบครัวที่ยากจน พ่อมีอาชีพเก็บของเก่า ส่วนแม่มีอาชีพขายผัก ทั้งพ่อและแม่ขยันขันแข็ง วันเสาร์อาทิตย์ลำไยว่างก็ไปช่วยพ่อเก็บของเก่าที่ตลาดและช่วยแม่ขายผัก พ่อแม่ของลำไยพยายามเก็บเงินและหาเงินมาจุนเจือครอบครัว จึงทำให้ลำไยต้องช่วยพ่อแม่ประหยัดไปโรงเรียนก็ห่อข้าวไปกินเอง และช่วยแม่ค้าที่โรงเรียนเก็บถ้วยจานล้างเพื่อเก็บเงินไว้เป็นทุนการศึกษา ลำไยเป็นนักเรียนเรียนดี ความฝันของเธอต้องเรียนจบปริญญาตรีอยากเป็นครู พ่อแม่ของลำไยให้การสนับสนุนลูกและพยายามเก็บให้ได้มากเพื่อเป็นทุนการศึกษา ในที่สุดความฝันของลำไยเป็นความจริงได้ไปสอบชิงทุนเรียนดี และเธอก็ทำได้ ได้รับทุนให้เรียนจนจบปริญญาตรี เมื่อเรียนจบได้เป็นครู และเลี้ยงดูพ่อแม่ให้มีความสุข

๑. นักเรียนคิดว่าครอบครัวของลำไยนำหลักทศ ๖ เบื้องต้น มาปฏิบัติอย่างไร

.....

.....

.....

๒. ผลของการปฏิบัติตามหลักทศ 6 เบื้องต้น เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๓. หากครอบครัวของลำไยไม่ปฏิบัติตามหลักทศ ๖ เบื้องต้น นักเรียนคิดว่าจะเกิดอะไรขึ้น

.....

.....

.....

๔. นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรกับครอบครัวของลำไย

.....

.....

.....

๕. นักเรียนอยากให้ครอบครัวของนักเรียนเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

กรณีตัวอย่าง ครอบครัว ๑

สถานการณ์ที่ ๑

โนรีมีฐานะครอบครัวร่ำรวย แต่คุณพ่อ คุณแม่ ต้องไปทำงานกิจการ ไม่ค่อยมีเวลาเพราะต้องทำงาน โนรีจึงติดเพื่อน หนีเที่ยวกลางคืน ดิทยาเสพติด คบเพื่อนชายมากหน้า เมื่อโดนจับได้โนรีมักจะโทษว่าเป็น เพราะพ่อกับแม่ทอดทิ้งเธอ ไม่มีเวลาอยู่กับลูก

กรณีตัวอย่าง ครอบครัว ๒

สถานการณ์ที่ ๒

นกน้อยเป็นเด็กดี ขยันเรียนหนังสือ เป็นเด็กเรียนดี ได้รับทุนเสมอ ครอบครัวนกน้อยมีแค่สองแม่ลูก เท่านั้น หลังเลิกเรียนนกน้อยต้องรีบกลับบ้านช่วยแม่ขายของที่ตลาด ถ้าวันไหนแม่ป่วยนกน้อยจะดูแลแม่เป็นอย่างดี

๑. เด็กในสถานการณ์ที่ ๑ ปฏิบัติตนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

๒. เด็กในสถานการณ์ที่ ๒ ปฏิบัติตนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

๓. นักเรียนจะปฏิบัติตนตามสถานการณ์ใด เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

๔. นักเรียนคิดว่าสถานการณ์ใดสอดคล้องกับหลักธรรมทศ ๖ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

๕. การปฏิบัติตนตามสถานการณ์ที่ ๒ จะเกิดผลอย่างไร

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ ๒ คำชี้แจง ให้นักเรียนยกตัวอย่างบุคคลรอบตัวและเสนอปฏิบัติตนตามหลักทศ ๖

ได้แก่

วิธีปฏิบัติ

.....

.....

ได้แก่

วิธีปฏิบัติ

.....

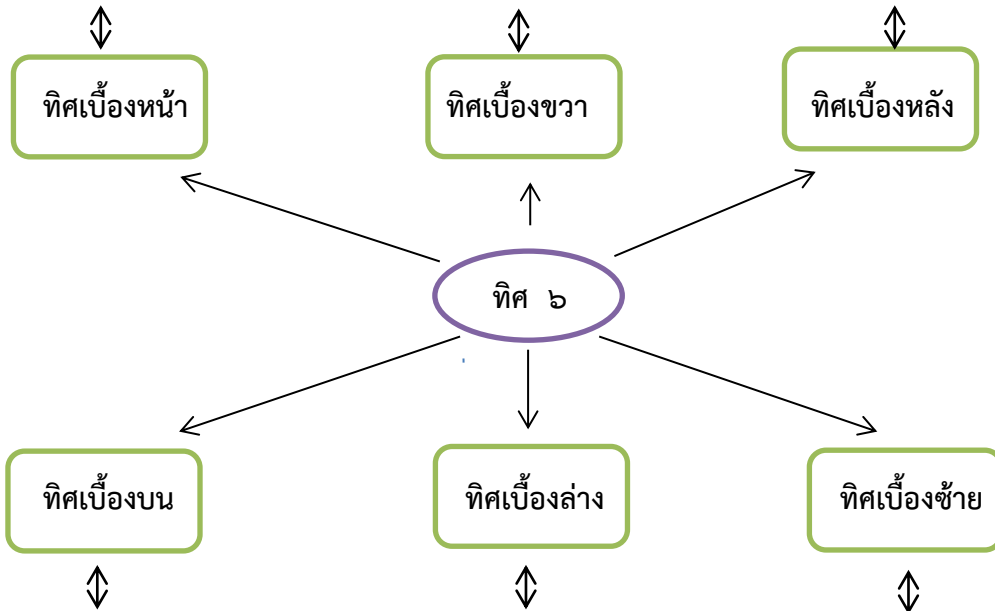
.....

ได้แก่

วิธีปฏิบัติ

.....

.....

ได้แก่

วิธีปฏิบัติ

.....

.....

ได้แก่

วิธีปฏิบัติ

.....

.....

ได้แก่

วิธีปฏิบัติ

.....

.....

ถ้าทุกคนในโลกปฏิบัติต่อกันอย่างเหมาะสมจะเกิดผลอย่างไร

.....

.....

.....

การปฏิบัติตนเป็นลูกที่ดีตามหลักทศ ๖ ปฏิบัติ ผลที่เกิดขึ้น

.....

.....

.....

การปฏิบัติตนเป็นลูกที่ดีตามหลักทศ ๖ ไม่ปฏิบัติ ผลที่เกิดขึ้น

.....

.....

.....

ใบความรู้ เรื่อง การเป็นลูกที่ดีตามหลักทศ ๖

ความหมายของทศ ๖

การอยู่ร่วมกันในสังคม ทุกคนมีหน้าที่และความรับผิดชอบแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสถานภาพและบทบาทหน้าที่ตนดำรงอยู่ ทุกคนปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยเริ่มได้ตั้งแต่สังคมในระดับเล็กที่สุด คือครอบครัว ผู้ที่อยู่ในฐานะพ่อ แม่ และลูก ต่างมีหน้าที่ ความรับผิดชอบที่จะต้องปฏิบัติต่อกัน ทั้งนี้พระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่ได้อธิบายถึงหน้าที่ ความรับผิดชอบไว้ในทศ ๖

ทศ ๖ หมายถึง บุคคลประเภทต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันทางสังคม มีหน้าที่และความรับผิดชอบที่พึงปฏิบัติต่อกันดุจทศที่อยู่รอบตัว ประกอบด้วย

1. ทศเบื้องหน้า (ปุรัตถิมทศ) ได้แก่ บิดามารดา
2. ทศเบื้องขวา (ทักษิณทศ) ได้แก่ ครูอาจารย์
3. ทศเบื้องหลัง (ปัจฉิมทศ) ได้แก่ บุตร ภรรยา
4. ทศเบื้องซ้าย (อุตตรทศ) ได้แก่ มิตรสหาย
5. ทศเบื้องล่าง (เหมฐิมทศ) ได้แก่ ผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาและลูกจ้าง
6. ทศเบื้องบน (อุปริมทศ) ได้แก่ พระภิกษุ

การปฏิบัติตนเป็นลูกที่ดีตามหลักทศเบื้องต้นในทศ ๖

ในฐานะการเป็นลูก ควรปฏิบัติตนเป็นลูกที่ดี หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของบุตรต่อบิดามารดา เนื่องจากบิดามารดานั้นเปรียบเสมือนเป็นทศเบื้องหน้า ตามหลักแห่งทศ ๖ บิดามารดาเป็นผู้มีพระคุณต่อบุตร เพราะบิดามารดาที่ดีจะมีหน้าที่ในการอนุเคราะห์บุตรธิดา ดังนี้

๑. ห้ามปรามจากความชั่ว
๒. ให้ตั้งอยู่ในความดี
๓. ให้ศึกษาศิลปวิทยา
๔. หาคู่ครองที่สมควรให้
๕. มอบทรัพย์สมบัติให้ในโอกาสอันสมควร

ถ้าพ่อแม่ผู้ปกครองไม่ปฏิบัติหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์ ตามที่พระพุทธองค์ทรงกำหนดไว้ในทศเบื้องต้นนั้นผลเสียที่จะเกิดขึ้น คือ บุตรทั้งหลายจะประพฤติกกรรมกิเลส ๔ อยู่เป็นนิจ คือมีลักษณะนิสัยไม่เหมาะสมตั้งแต่ยังเล็ก และแสดงพฤติกรรมออกมาให้เห็นได้อย่างน้อย ๓ ประการ คือ

๑. เป็นมิชฌาภิภูติ คือ เริ่มต้นตั้งแต่เป็นเด็กหวงของ ไม่คิดแบ่งปันสิ่งใดๆ แม้กับพี่น้อง ไม่สามารถแยกแยะว่าเรื่องใดดี - ชั่ว ผิด - ถูก ไม่รู้เรื่องบุญ - บาป ไม่เกรงใจแม่พ่อแม่ ไม่กลัวบาป ไม่อดทนต่อคำตักเตือน ไม่สนใจการเรียน ในที่สุดก็ปฏิเสธความดีทุกชนิดที่เด็กพึงมี พึงเป็นหมดความน่ารัก น่าสงสาร ตั้งแต่ยังอยู่ในวัยเด็ก

๒. แสดงวจีทุจริต เพราะเหตุที่เป็นมิชฌาภิภูติ จึงกล่าววจีทุจริตได้ทุกชนิด นับตั้งแต่พูดเท็จ พูดหยาบคาย พูดส่อเสียด พูดให้ร้ายป้ายสีพี่น้อง ทั้งนี้เพื่อแก้ตัวให้พ้นผิด หรือเพื่อหาผลประโยชน์ใส่ตัว ครอบครัวใดที่มีบุตรชอบแสดงวจีทุจริต ครอบครัวนั้นจะมีแต่การทะเลาะวิวาทกันอยู่เป็นนิจ

๓. ทำผิดศีลเป็นนิจ เพราะเหตุที่เป็นมิชฌาภิภูติ บุตรจึงไม่รู้ว่า ศีลคือต้นทุนแห่งความเป็นมนุษย์เป็นบ่อเกิดแห่งความสุขทั้งของตนเองและผู้อื่น เพราะเหตุที่ขอบเอาแต่ใจตน เด็กประเภทนี้จึงทำผิดศีลอยู่เป็นนิจ

บุตรหรือเด็กๆ ที่มีความคิดเป็นมิจฉาทิฐิ และแสดงพฤติกรรมชั่วทางกาย วาจา อยู่เป็นนิจเมื่อเด็กเหล่านี้เติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ก็กลายเป็นบุคคลที่มีลักษณะนิสัยและพฤติกรรมที่ไม่ดี

ดังนั้น พ่อแม่จึงมีบทบาทสำคัญ มีหน้าที่ ความรับผิดชอบอันยิ่งใหญ่ในการอนุเคราะห์บุตรเพื่อให้เติบโต และเป็นคนดีของสังคม ผู้เป็นลูกพึงปฏิบัติตนเป็นลูกที่ดีตามหลักทศเบื้องต้นในทศ ๖ ได้ดังนี้

๑. ท่านเลี้ยงเรามาแล้วเลี้ยงท่านตอบ
๒. ช่วยทำกิจของท่าน
๓. ดำรงวงศ์สกุล
๔. ประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็นทายาท
๕. เมื่อท่านล่วงลับไปแล้วทำบุญอุทิศให้ท่าน

การตระหนักถึงพระคุณอันยิ่งใหญ่ของบิดามารดาหลีกเลี่ยงการประพฤติดนที่ไม่เหมาะสม ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตนเป็นลูกที่ดีตามหลักทศเบื้องต้นในทศ ๖ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของสังคมมีความเข้มแข็งก็จะก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

บทความ เรื่อง พ่อแม่มีพระคุณดุจขุนเขา

“พ่อแม่” คำๆนี้มีความหมายว่าเป็นผู้ให้กำเนิดลูก ลูกเป็นผู้ที่เกิดมาจากพ่อแม่ และเติบโตมาได้เพราะมีพ่อแม่เป็นผู้เลี้ยงดูมา เมื่อมีพ่อแม่และลูก เราก็ต้องมาดูว่ามีคุณธรรมอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องระหว่างพ่อแม่กับลูก เพื่อที่ลูกจะได้ปฏิบัติต่อพ่อและแม่อย่างถูกต้องต่อไป

เมื่อลูกเกิดขึ้นมา สิ่งแรกที่ลูกต้องรู้ก่อนสิ่งอื่นก็คือพระคุณของพ่อแม่ที่ให้กำเนิดขึ้นมา เพียงเท่านั้นพระคุณของพ่อแม่ก็ท่วมท้นเสียแล้ว พ่อแม่จึงเปรียบเหมือนเจ้าของชีวิตของลูก โดยพ่อแม่จะกำหนดให้ลูกเกิดหรือไม่ก็ได้ ลูกทุกคนจึงควรสำนึกพระคุณข้อนี้เป็นข้อแรก

เมื่อลูกเกิดขึ้นมาก็ได้พ่อแม่เป็นผู้เลี้ยงดูมาโดยตลอด ตั้งแต่แม่ให้ลูกกินนมที่มาจากเลือดในอกของแม่ กลับมาเป็นน้ำนมให้ลูกกิน เมื่อโตขึ้นพอกินอาหารได้พ่อแม่ก็จะสรรหาอาหารที่ดีที่สุดมาให้ลูกกิน แม้บางครั้งพ่อแม่จะต้องอดก็ตาม แต่พ่อแม่ก็ทำได้เพื่อลูก

เมื่อกินแล้วก็ต้องถ่าย ลูกจะถ่ายทั้งอุจจาระและปัสสาวะโดยไม่บอกกล่าว พ่อแม่จะต้องคอยเช็ด คอยล้างอุจจาระปัสสาวะของลูกอยู่เสมอทั้งกลางวันและกลางคืนโดยไม่รังเกียจ จนกว่าลูกจะโตพอที่จะไปถ่ายเองได้ ซึ่งก็ต้องใช้เวลาหลายปี เพียงเท่านั้นพระคุณของพ่อแม่ก็ยิ่งทวีคูณ อันตรายใดๆที่จะเกิดขึ้นแก่ลูก พ่อแม่จะคอยป้องกันไม่ให้เกิดแก่ลูก แม้ชีวิตพ่อแม่ก็สละได้ เพื่อให้ลูกมีชีวิตอยู่ พ่อแม่จะไม่ให้ลูกคลาดสายตาไปไกล ลูกจะอยู่ในสายตาของพ่อแม่เสมอ แม้นยามหลับลูกจะต้องอยู่ในที่ปลอดภัยเสมอ ก่อนที่พ่อแม่จะหลับ เมื่อลูกร้องไห้พ่อแม่จะตื่นขึ้นทันทีเพื่อหาสาเหตุที่ทำให้ลูกร้องไห้ พ่อแม่จึงไม่เคยนอนหลับสนิทเมื่อมีลูกน้อยอยู่ใกล้ เมื่อลูกโตขึ้น พ่อแม่ก็ยังคอยดูแลลูกอยู่เสมอ พ่อแม่จะให้ทุกอย่างแก่ลูก ทั้งของเล่น ทั้งของกิน ทั้งของใช้ และความรู้เท่าที่พ่อแม่จะสามารถหาได้ เมื่อลูกโตถึงวัยที่จะมีคู่ครอง แม่สมัยนี้พ่อแม่จะเลือกคู่ครองให้แก่ลูกไม่ได้ แต่พ่อแม่ก็พยายามสอนให้ลูกรู้จักเลือกคู่ครองที่ดีที่สุดเสมอ และแม้ลูกจะมีครอบครัวไปแล้วพ่อแม่ก็ยังเป็นห่วงลูกอยู่เสมอ จนกว่าชีวิตของพ่อแม่จะจากไป ซึ่งเป็นเพียงเศษเสี้ยวของพระคุณพ่อแม่ที่มีต่อลูก ที่ลูกควรรู้ เพราะมันคือธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตที่ต้องอาศัยพ่อแม่เป็นผู้ให้กำเนิดและเลี้ยงดู จนกว่าลูกจะโตและดูแลตนเองได้ แม้ว่าพ่อแม่จะทำไปตามสัญชาตญาณของสิ่งมีชีวิตเหมือนสิ่งมีชีวิตทั้งหลายของโลกก็ตาม

เมื่อพ่อแม่มีพระคุณอย่างยิ่งเช่นนี้แล้ว ลูกควรจะตอบแทนพระคุณของพ่อแม่ได้อย่างไร จึงจะคู่ควรหรือเหมาะสมกับพระคุณของพ่อแม่ที่มีต่อลูก? ถ้าลูกคนใดไม่ตอบแทนพระคุณของพ่อแม่ให้เหมาะสม ลูกคนนั้นก็เท่ากับประพฤติตัวไม่ถูกต้องหรือไม่สมดุลกับความเป็นจริงของธรรมชาติ ลูกคนนั้นก็หาความสุขที่แท้จริงในชีวิตไม่ได้ เพราะยังติดหนี้ชีวิตพ่อแม่อยู่ ไม่ได้ใช้หนี้บุญคุณของพ่อแม่ให้หมดสิ้น คนที่เป็นหนี้ย่อมจะหาความสุขที่แท้จริงในชีวิตไม่ได้ ส่วนลูกที่ตอบแทนพระคุณของพ่อแม่อย่างเหมาะสมแล้ว ก็จะพบกับความสุขที่แท้จริงได้ เพราะลูกได้ใช้หนี้ชีวิตทั้งหมดให้แก่พ่อและแม่แล้ว

การตอบแทนพระคุณของพ่อแม่ทำได้ไม่ยากเลย ซึ่งการตอบแทนพระคุณของพ่อแม่นั้นก็สรุปอยู่ที่การทำให้พ่อแม่มีความสุข โดยอันดับแรกก็คือการเชื่อฟังและทำตามคำสอนของพ่อแม่ ซึ่งเพียงเท่านั้นพ่อแม่ก็มีสุขอย่างเหลือล้นแล้ว สุขอันใดจะมากเท่ากับการที่มีลูกเป็นคนดีและเชื่อฟังพ่อแม่คงไม่มีอีกแล้ว อันดับต่อไปก็คือการตั้งใจเล่าเรียน เพราะการเรียนคืออนาคตของชีวิต ถ้าตั้งใจเล่าเรียนก็เท่ากับจะมีอนาคตที่ดี เมื่อมีอนาคตดีตนเองก็จะเป็นสุข พ่อแม่ก็จะพลอยเป็นสุขไปด้วย อันดับต่อไปก็คือเมื่อยามที่พ่อแม่แก่เฒ่า ลูกจะต้องรับภาระหน้าที่การงานของพ่อแม่มาทำเองให้หมด เพื่อให้พ่อแม่ได้พักผ่อน พร้อมทั้งต้องเลี้ยงดูพ่อแม่ให้ดีที่สุดเหมือนที่พ่อแม่เคยเลี้ยงดูเรา

สุดท้ายเมื่อพ่อแม่ต้องจากไป ลูกก็ต้องทำบุญหรือทำความดีเพื่ออุทิศหรือบูชาพระคุณของพ่อแม่ไว้เป็นอนุสรณ์ เพื่อให้ผู้คนรุ่นหลังได้ทวนคิดถึงพ่อแม่ที่มีพระคุณของตัวเอง และจะได้ประพาดิตัวเป็นคนดีของพ่อแม่ตามอย่าง อันจะทำให้สังคมมีความสงบสุขขึ้น

ลูกที่ดีไม่จำเป็นว่าจะต้องร่ำรวยหรือมีเกียรติมากกว่าพ่อแม่ ลูกที่ดีก็คือลูกที่เชื่อฟังพ่อแม่ สวรรค์ของพ่อแม่ก็คือการที่มีลูกเป็นคนดี ส่วนนรกของพ่อแม่ก็คือการมีลูกที่ชั่วหรือไม่เชื่อฟัง ความทุกข์ใจของพ่อแม่จะมากเท่ากับการที่มีลูกชั่วคงไม่มีอีกแล้ว ลูกจึงเป็นผู้ที่จะสร้างนรกหรือสวรรค์ให้กับพ่อแม่ได้ทุกเมื่อ เมื่อลูกรักพ่อแม่ ลูกก็ต้องทำให้พ่อแม่สุขใจ สบายใจ การที่ลูกทำให้พ่อแม่ทุกข์ใจ ไม่สบายใจ ก็เท่ากับแสดงให้รู้ว่าลูกไม่รักพ่อแม่ ลูกอาจจะไปรักคนอื่นที่แม่จะเพียงแคร์รู้จักกันไม่กี่วันก็ได้ ซึ่งนั่นนอกจากจะแสดงถึงความอกตัญญูหรือความไม่รู้จักรักพระคุณของพ่อแม่แล้ว ยังเป็นการเนรคุณหรือทำร้ายผู้มีพระคุณอย่างยิ่งอีกด้วย ลูกที่เนรคุณนั้นย่อมจะหาความเจริญในชีวิตไม่ได้ เพราะความกตัญญูกตเวทีหรือการรู้จักคุณของผู้มีพระคุณและตอบแทนพระคุณนั้นอย่างเหมาะสมนี้ จัดเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ถ้ามนุษย์ขาดคุณธรรมข้อนี้ ก็จะไม่สามารถมีคุณธรรมที่สูงขึ้นได้เลย และเมื่อไร้ซึ่งคุณธรรม ชีวิตก็จะตกต่ำไม่เจริญ และจะประสบแต่ความทุกข์ ความเดือดร้อนอยู่เสมอ

ลูกทั้งหลายที่หวังความสุขความเจริญในชีวิต จึงควรจะรู้จักและมีความกตัญญูกตเวทีต่อพ่อแม่และผู้มีพระคุณทั้งหลาย แม้ลูกจะไม่มีอะไรมาตอบแทนพ่อแม่ การเป็นคนดี เชื่อฟังพ่อแม่ ไม่ทำให้พ่อแม่ทุกข์ใจนั้นก็เป็นการตอบแทนพระคุณของพ่อแม่และแม่อย่างยิ่งแล้ว ยิ่งถ้าลูกจะทำให้พ่อแม่มีความสุขทั้งกายและใจ ก็จะยิ่งเป็นการตอบแทนพระคุณของพ่อแม่ที่สูงยิ่งขึ้น และจัดว่าเป็นลูกที่ประเสริฐที่หาได้ยากในสังคมสมัยใหม่นี้ แต่การช่วยให้พ่อแม่มี "ดวงตาเห็นธรรม" จะจัดว่าเป็นการตอบแทนพระคุณพ่อแม่อย่างสูงสุด เพราะเป็นการช่วยให้ท่านพบนิพพานอันเป็นบรมธรรม(สิ่งสูงสุด)ของมนุษย์ทุกคน.

เดชปญญ โภกขุ

อาศรมพุทธบุตร เกาะสีซัง ชลบุรี

(ติดตามรายละเอียดเพิ่มเติมได้จาก www.whatami.net)

<http://www.whatami.net/lum/lum54.html>

ใบงาน เรื่อง มรรยาทของศาสนิกชน

ตอนที่ ๑ คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์สถานการณ์เกี่ยวกับการต้อนรับของเจ้าบ้านและมรรยาทของผู้เป็นแขก ต่อไปนี้ แล้วตอบประเด็นคำถาม

สถานการณ์ที่ ๑

วันนี้เพื่อนของวนิดาจะมาหาที่บ้าน โดยไม่บอกล่วงหน้า วนิดาจึงเตรียมผลไม้และขนมไทยเพื่อต้อนรับ แต่เพื่อนของเธออยากรับประทานส้มตำ ไก่ย่าง จึงขอให้วนิดาออกไปซื้อที่ตลาด

สถานการณ์ที่ ๒

สุภาพไปหาเพื่อนมาบ้าน เมื่อไปถึง เพื่อนขอให้เธอนั่งรอก่อนเพราะกำลังคุยโทรศัพท์ สุภาพเห็นเพื่อนคุยนานมากแล้วจึงขอตัวกลับก่อน

๑. จากสถานการณ์ที่ ๑ เจ้าของบ้านและผู้เป็นแขกปฏิบัติอย่างไร

เจ้าของบ้าน

.....

ผู้เป็นแขก

.....

๒. จากสถานการณ์ที่ ๒ เจ้าของบ้านและผู้เป็นแขกปฏิบัติอย่างไร

เจ้าของบ้าน

.....

ผู้เป็นแขก

.....

๓. ถ้านักเรียนเป็นเจ้าของบ้านในสถานการณ์ที่ ๑ จะรู้สึกอย่างไร

.....

.....

๔. ถ้านักเรียนเป็นเจ้าของบ้านในสถานการณ์ที่ ๑ จะรู้สึกอย่างไร

.....

.....

๕. ถ้านักเรียนเป็นเจ้าของบ้านจะปฏิบัติอย่างไร

.....

.....

๖. การปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อกัน ควรปฏิบัติอย่างไร

.....

.....

.....

ตอนที่ ๒ คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์สถานการณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติตนต่อพระสงฆ์ แล้วตอบคำถาม

๑. ขณะที่สุดา และเพื่อนๆ ยืนรอคุณยายอยู่หน้าวัด ในขณะที่นั้นมีพระภิกษุเดินผ่าน

สุดาและเพื่อนๆ จะต้องปฏิบัติอย่างไร

.....
.....
.....

๒. วันหนึ่งอานนท์จะนั่งรถโดยไปโรงเรียน ต่อมาพระภิกษุรูปหนึ่งขึ้นรถโดยสารมา แต่ไม่มีที่นั่ง

อานนท์ จะต้องปฏิบัติอย่างไร

.....
.....
.....

๓. แก้วตา จัดงานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ซึ่งบริเวณในบ้านไม่มีพื้นที่กว้างมากนัก จึงจัดที่นั่งบนพื้นให้สำหรับพระภิกษุ

แก้วตา จะต้องปฏิบัติอย่างไร

.....
.....
.....

๔. ชัยวัฒน์เดินเข้าไปรับวัตถุมงคลกับพระภิกษุที่นั่งอยู่กับพื้น

ชัยวัฒน์ จะต้องปฏิบัติอย่างไร

.....
.....
.....

๕. วิภาสนทนากับพระภิกษุ เพื่อนิมนต์ไปทำพิธีงานทำบุญ ๑๐๐ วันของคุณพ่อ

วิภา จะต้องปฏิบัติอย่างไร

.....
.....
.....

ตอนที่ ๓ คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์สถานการณ์การแต่งกายต่อไปนี้ แล้วตอบคำถาม

คุณย่าพานุชนภาไปงานบวชคุณอาที่วัดใกล้บ้าน เมื่อไปถึงที่วัดตอนทำพิธีอุปสมบท มีกลุ่มวัยรุ่นกลุ่มหนึ่งหยอกล้อกันเสียงดัง และเด็กผู้หญิงกลุ่มนั้นส่วนใหญ่จะนุ่งกางเกงขาสั้นๆ ใส่เสื้อเกาะอก ซึ่งคุณย่าบอกว่าดูแล้วไม่สุภาพ เมื่อเสร็จพิธีแล้ว คุณป้าแจ่มที่อยู่ข้างบ้านได้ชวนคุณย่าไปงานศพญาติๆ ในตอนเย็นนี้ คุณย่าจึงบอกนุชนภาให้เตรียมตัวไปงานศพด้วยกัน

1. จากสถานการณ์เกี่ยวข้องกับงานบุญพิธีใด
2. นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของวัยรุ่นกลุ่มนั้น
3. นักเรียนคิดว่า ในงานนี้ นุชนภาควรแต่งกายอย่างไรจึงจะเหมาะสม
4. ถ้านุชนภาจะไปงานศพกับคุณย่าควรแต่งกายอย่างไร
5. การปฏิบัติตนตามมรรยาทการแต่งกายที่ดีนั้นควรคำนึงถึงอะไรบ้าง

ใบความรู้ เรื่อง มรรยาทของศาสนิกชน

มรรยาท หรือมารยาท หมายถึง กิริยาวาจาที่ถือว่าสุภาพเรียบร้อยถูกกาลเทศะ การเป็นผู้มีมรรยาทที่ดี เป็นสิ่งที่พุทธศาสนิกชนทุกคนควรฝึกฝนและปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความเจริญแก่ตนเองและสังคม

การต้อนรับ (ปฏิสันถาร)

ปฏิสันถาร หมายถึง การต้อนรับแขก การทักทายปราศรัยแก่ผู้มาหา มี ๒ ลักษณะ คือ

๑. อามิสปฏิสันถาร คือ การต้อนรับแขกที่มาเยือนด้วยสิ่งของ อาจจะเป็นเครื่องดื่ม ผลไม้ ขนม หรือถ้าหากทราบล่วงหน้าว่าแขกจะมาเยือน อาจจัดเตรียมอาหารไว้สำหรับรับรองแขก และหากมีความจำเป็นว่า จะต้องค้างคืน ผู้เป็นเจ้าของบ้านควรจัดเตรียมสถานที่พักไว้ให้แขกผู้มาเยือนด้วย

๒. ธรรมปฏิสันถาร คือ การต้อนรับแขกที่มาเยือนด้วยธรรม ผู้เป็นเจ้าของบ้านที่ดีควรแสดงความเคารพแก่ผู้มาเยือนตามธรรมเนียมและฐานะอันควร ทักทายปราศรัยแขกด้วยสไมล์น้ำยิ้มแย้ม และเชื่อเชิญให้เข้ามานั่งในบ้านด้วยความยินดี มีการถามสารทุกข์สุกดิบ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

มรรยาทของผู้เป็นแขก

แขก หมายถึง ผู้มาหา ผู้มาแต่อื่น ผู้เป็นแขกเมื่อมาพบปะกับเจ้าบ้านหรือมาร่วมงาน ควรปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีมรรยาทที่ดี ดังนี้

๑. บอกกล่าวล่วงหน้า

๒. ควรมิของฝากติดไม้ติดมือไปด้วย เพื่อเป็นการแสดงน้ำใจต่อผู้ที่เราจะไปเยือน

๓. ตรงต่อเวลา หากมีการนัดหมายไว้ล่วงหน้าแล้ว

๔. ในกรณีที่ไม่ว่าง หรือไม่เคยรู้จักกันมาก่อน ผู้เป็นแขกควรแนะนำตัวและแจ้งความประสงค์ของการมาเยือนให้ผู้ที่เราไปเยือนได้รับทราบด้วย

๕. แสดงกิริยามรรยาทที่เหมาะสมกับเจ้าบ้าน เช่น นั่งสนทนากับผู้ที่เราไปเยือนด้วยความสุภาพใช้ถ้อยคำที่สุภาพเรียบร้อย กล่าวขอบคุณเมื่อเจ้าบ้านให้การต้อนรับด้วยเครื่องดื่ม หรือสิ่งของอื่นๆ

๖. เมื่อเห็นว่าสมควรแก่เวลาแล้วควรลากลับก่อนกลับควรทำความเคารพผู้เป็นเจ้าของบ้านด้วยความอ่อนน้อม

การปฏิบัติตนต่อพระภิกษุ

พระภิกษุเป็นผู้ดำรงตนอยู่ในฐานะผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา เป็นปูชนียบุคคลที่พุทธศาสนิกชนทุกคนควรให้ความเคารพ การปฏิบัติตนให้เหมาะสมต่อพระภิกษุเป็นสิ่งที่ควรกระทำอย่างยิ่ง

การยืน

เมื่อพระภิกษุมาถึง กรณีที่นั่งเก้าอี้อยู่ ให้ลุกขึ้นยืน เมื่อท่านเดินผ่านมา ให้น้อมด้วยก้มมือไหว้ หากนั่งอยู่กับพื้น ไม่ต้องลุกขึ้นยืนรับ เมื่อท่านเดินผ่านมาตรงหน้า ไหว้ก้มมือไหว้ หรือก้มลงกราบเบญจางคประดิษฐ์ ๓ ครั้ง

การให้ที่นั่ง

การให้ที่นั่งแก่พระภิกษุ เป็นการจัดหาที่นั่งอันเหมาะสมให้แก่พระภิกษุ

กรณีในงานพิธี ถ้าจัดให้นั่งเก้าอี้ ควรลุกขึ้นให้พระภิกษุนั่งแถวหน้า การนั่งแถวเดียวกับพระภิกษุ ศฤกษ์ชายให้นั่งด้านซ้ายของพระภิกษุ ถ้าหากมีความจำเป็นให้ศฤกษ์ชายนั่งคั่นระหว่างกลาง ถ้าเป็นการนั่งบนพื้น ให้จัดอาสนะของพระภิกษุแยกไว้ โดยปูอาสนะเล็กบนพรหมสำหรับเป็นที่นั่งของพระภิกษุ

การให้ที่นั่งแก่พระภิกษุ กรณีในที่สาธารณะ เช่น บนรถโดยสารประจำทาง หากไม่มีที่นั่งก็ควรลุกให้ท่านนั่ง เช่นกัน

การเดินสวน

ผู้ที่เดินสวนทางจะต้องหลีกทาง โดยหลีกเข้าชิดข้างด้านซ้ายมือของพระภิกษุ ยืนตรง มือประสานกันไว้ข้างหน้า เมื่อท่านเดินผ่านมาถึง ให้น้อมตัวลงยกมือไหว้ด้วยความเคารพ รอจนท่านเดินผ่านไป หากพระภิกษุสนทนาด้วย ให้ประนมมือไหว้แล้วจึงตอบท่านด้วยกิริยาสุภาพนอบน้อมทุกครั้ง

การสนทนา

ในการสนทนากับพระภิกษุ ควรประนมมือขณะที่สนทนากับท่านทุกครั้ง ด้วยกิริยาอาการที่เรียบร้อย โดยคำสรรพนามที่ใช้เรียกพระภิกษุ และใช้คำสรรพนามที่ใช้เรียกแทนผู้พูดให้ถูกต้อง

การรับสิ่งของ

การรับสิ่งของจากพระภิกษุ ควรปฏิบัติดังนี้

๑. กรณีที่พระภิกษุยืนอยู่ หรือนั่งบนอาสนะสูง ให้เดินเข้าไปด้วยอาการสำรวม เมื่อเข้าใกล้พอสมควร หยุดยืนตรง น้อมตัวลงไหว้ หากเป็นชายยื่นมือไปรับสิ่งของจากพระภิกษุ สำหรับหญิงแบมือทั้งสองชิดกันเพื่อรับสิ่งของ

๒. กรณีที่พระภิกษุนั่งเก้าอี้ ให้เดินเข้าไปด้วยอาการสำรวม เมื่อใกล้ประมาณ ๑ เมตร หยุดยืนตรง ก้าวเท้าขวาออกไป ๑ ก้าว นั่งคุกเข่าซ้าย ชันเข่าขวาขึ้น น้อมตัวยกมือไหว้ และยื่นมือออกไปรับสิ่งของชกเท้าขวากลับมายืนตรง ก้าวเท้าซ้ายถอยหลัง และก้าวเท้าขวามาชิดแล้วหันหลังเดินกลับไป

๓. กรณีที่พระภิกษุนั่งกับพื้น ให้เดินเข้าไปด้วยอาการสำรวม เมื่อถึงบริเวณที่ปูลาดอาสนะ นั่งคุกเข่าแล้วเดินเข้าไปใกล้พอประมาณ นั่งคุกเข่า กราบเบญจางคประดิษฐ์ ๓ ครั้ง ยื่นมือทั้งสองไปรับสิ่งของ เมื่อรับของแล้ว วางสิ่งของไว้ข้างหน้าด้านขวามือ กราบเบญจางคประดิษฐ์ ๓ ครั้ง ประคองสิ่งของ เดินเข้าถอยหลังออกมาจนสุดบริเวณที่ปูลาดอาสนะ แล้วลุกขึ้นยืน เดินกลับไป

การแต่งกาย

การแต่งกาย เป็นมรรยาททางสังคมที่ทุกคนพึงปฏิบัติ และเป็นการแสดงถึงขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม การแต่งกายให้เหมาะสมกับกาลเทศะทำให้บุคคลนั้นได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีมรรยาทที่ดี และที่สำคัญยังเป็นการให้เกียรติแก่สถานที่และเจ้าภาพอีกด้วย

การแต่งกายไปวัด

วัดเป็นสถานที่สำคัญทางศาสนา เป็นสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์และมีความเจียบสงบ ผู้ที่เข้าไปในวัดจะต้อง แสดงกิริยาอาการที่สำรวมละสุภาพ นอกจากนี้ยังควรแต่งกายให้ถูกต้องกาลเทศะ และมีความเหมาะสมด้วย

การแต่งกายไปวัด ควรแต่งกายให้สะอาดเรียบร้อย แต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีเรียบๆ ไม่ฉูดฉาดจนเกินไปสตรีควรแต่งกายให้รัดกุม ไม่หือหวาหรือรัดรูปจนเกินไป สวมใส่เครื่องประดับแต่พอเหมาะสมพอควร การแต่งกายไปงานมงคล

งานมงคล หมายถึง งานที่จัดให้มีขึ้นเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข ผู้ไปร่วมงานควรแต่งกายให้สวยงาม เรียบร้อย สีสันสดใส เหมาะสมกับงาน โดยยึดหลักของความสะอาด ความเรียบร้อยและถูกต้องกาลเทศะเป็นหลัก การแต่งกายไปงานอวมงคล

งานอวมงคล หมายถึง งานทำบุญเกี่ยวกับการศพ เช่น งานศพ งานทำบุญ ๑๐๐ วัน การแต่งกายไปงานอวมงคล นิยมแต่งกายตามประเพณีนิยม ชายแต่งสากลนิยมสีเข้ม เนกไทสีดำ รองเท้าดำ หญิงนุ่งผ้าซิ่นหรือกระโปรงตามสมัยนิยม เสื้อแบบเรียบ รองเท้าหุ้มส้นสีดำ หรือแต่งกายให้สุภาพ ไม่ใช่เสื้อผ้า และรองเท้าที่ฉูดฉาด เพื่อเป็นการให้เกียรติแก่เจ้าภาพและผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย

เกณฑ์การประเมินการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน		
	๓	๒	๑
๑. ความกระตือรือร้นในการเรียน	มีความพร้อม ตั้งตัว กระชับกระเฉงในการเรียนรู้ตลอดเวลาโดยครูไม่ต้องกระตุ้น	มีความพร้อม ตั้งตัว กระชับกระเฉงในการเรียนรู้บางเวลาครูต้องกระตุ้นเป็นบางครั้ง	ไม่มีความพร้อม ไม่ตั้งตัวและไม่กระชับกระเฉงในการเรียนรู้ตลอดเวลาโดยครูต้องกระตุ้นเป็นประจำ
๒. ความสนใจในการเรียน	มีความตั้งใจเรียนและตั้งใจปฏิบัติไม่หยอกล้อ พูดคุยเสียงดังในเวลาเรียน	มีความตั้งใจเรียนและตั้งใจปฏิบัติเป็นบางครั้งมีการหยอกล้อ พูดคุยเสียงดังเป็นบางครั้ง	มีการหยอกล้อ พูดคุยเสียงดังรบกวนเพื่อนและครูผู้สอน
๓. ปฏิบัติการโต้ตอบกับครูผู้สอน	ผู้เรียนโต้ตอบกับครูผู้สอนอยู่เป็นประจำในการถาม-ตอบ คำถาม	ผู้เรียนโต้ตอบกับครูผู้สอนอยู่เป็นบางครั้งในการถาม-ตอบ คำถาม	นานๆ ครั้งผู้เรียนจะโต้ตอบกับครูผู้สอนบ้างในการถาม-ตอบ คำถาม

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
7 - 9	3 หมายถึง ดี
4 - 6	2 หมายถึง พอใช้
1 - 3	1 หมายถึง ปรับปรุง

แบบประเมินการปฏิบัติงานกลุ่ม

กิจกรรมที่ประเมิน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ / วิชา รหัสวิชา

วันที่ทำกิจกรรม วันที่ เดือน พ.ศ. คาบเรียนที่

รายชื่อสมาชิกกลุ่ม

๑.	เลขที่
๒.	เลขที่
๓.	เลขที่
๔.	เลขที่
๕.	เลขที่
๖.	เลขที่
๗.	เลขที่
๘.	เลขที่
๙.	เลขที่
๑๐.	เลขที่

คำชี้แจง : ให้ผู้ประเมินใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

เกณฑ์การประเมิน ๔ = ดีมาก ๓ = ดี ๒ = พอใช้ ๑ = ปรับปรุง

ที่	รายการประเมิน	๔	๓	๒	๑
๑	การวางแผนการทำงาน				
๒	การปรึกษาและร่วมมือกันทำงาน				
๓	ความรับผิดชอบต่อหน้าที่				
๔	ผลงานเสร็จตามกำหนดเวลา				
๕	การนำเสนอผลงาน				

ลงชื่อ..... ผู้ประเมิน
(.....)
..... / /

เกณฑ์การประเมินการปฏิบัติงานกลุ่ม

ประเด็น การประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน			
	๔	๓	๒	๑
๑. การวางแผน การทำงาน	มีการวางแผนในการ ทำงานทุกขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มกิจกรรม	มีการวางแผนการ ทำงานทุกขั้นตอน ขณะทำกิจกรรม	มีการวางแผนใน การทำงานบาง ขั้นตอน	ไม่มีการวางแผน ในการทำงานทุก ขั้นตอน
๒. การปรึกษา และร่วมมือกัน ทำงาน	มีการปรึกษาพูดคุย แลกเปลี่ยนซักถาม ข้อสงสัยในการ ทำงานทุกขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มกิจกรรม	มีการปรึกษา พูดคุยแลกเปลี่ยน ซักถามข้อสงสัย ขณะทำกิจกรรม	มีการปรึกษา พูดคุยกันบ้าง เล็กน้อย	ไม่มีการปรึกษา พูดคุยแลกเปลี่ยน ซักถามข้อสงสัย เลย
๓. ความ รับผิดชอบต่อ หน้าที่	ปฏิบัติงานทุกอย่าง ตามที่ได้รับ มอบหมายอย่างเต็ม ศักยภาพ	ปฏิบัติงานทุก อย่างตามที่ได้รับ มอบหมาย	ปฏิบัติงานตามที่ ได้รับมอบหมาย ได้เป็นส่วนใหญ่ แต่ไม่ครบทุก อย่าง	ไม่ปฏิบัติงานทุก อย่างตามที่ได้รับ มอบหมายอย่าง เต็มศักยภาพ
๔. ผลงานเสร็จ ตามกำหนดเวลา	สามารถปฏิบัติงานได้ ตรงตามระยะเวลาที่ กำหนดผลงาน ออกมามีคุณภาพ	ปฏิบัติงานตาม ระยะเวลาที่ กำหนดแต่ เสียเวลาเล็กน้อย ผลงานออกมามี คุณภาพ	ปฏิบัติงานตาม ระยะเวลาที่ กำหนดแต่ เสียเวลาเล็กน้อย ผลงานออกมาไม่ มีคุณภาพ	ไม่ปฏิบัติงานตาม ระยะเวลาที่ กำหนดผลงาน ออกมาไม่มี คุณภาพ
๖. การนำเสนอ ผลงาน	มีผลการทำงาน เนื้อหาถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วม ร่วมเสร็จทันเวลา	มีผลการทำงาน เนื้อหาถูกต้อง ครบถ้วนเสร็จ ทันเวลา	มีผลการทำงาน เนื้อหาถูกต้อง ครบถ้วนเสร็จ ทันเวลาบางครั้ง	มีผลการทำงาน เนื้อหาถูกต้อง ครบถ้วนเสร็จไม่ ทันเวลา

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
ร้อยละ ๘๐ ขึ้นไป	๔ หมายถึง ดีมาก
ร้อยละ ๗๐ - ๗๙	๓ หมายถึง ดี
ร้อยละ ๖๐ - ๖๙	๒ หมายถึง พอใช้
ต่ำกว่าร้อยละ ๖๐	๑ หมายถึง ปรับปรุง

เกณฑ์การประเมินใบงาน

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	๓ (ดี)	๒ (พอใช้)	๑ (ปรับปรุง)
๑) การตอบคำถามตรงประเด็น	ตอบคำถามได้อย่างถูกต้องครบถ้วนตรงประเด็นพร้อมยกตัวอย่างประกอบได้	ตอบคำถามได้อย่างถูกต้องครบถ้วนตรงประเด็นแต่ขาดการยกตัวอย่างประกอบ	ตอบคำถามไม่ตรงประเด็น
๒) เนื้อหาสาระถูกต้อง	เนื้อหาสาระถูกต้องครบถ้วน	เนื้อหาสาระถูกต้องแต่ไม่ครบถ้วน	เนื้อหาสาระไม่ถูกต้อง
๓) ทำงานเรียบร้อยงานสำเร็จตรงเวลา	ทำงานได้เรียบร้อยและงานสำเร็จตรงเวลา	ทำงานเรียบร้อยไม่ตรงเวลา	ทำงานไม่เรียบร้อยและไม่ตรงเวลา

เกณฑ์การประเมินแผนผังมโนทัศน์

ประเด็นการประเมิน	ระดับคุณภาพ		
	๓ (ดี)	๒ (พอใช้)	๑ (ปรับปรุง)
๑) เนื้อหา	<ul style="list-style-type: none"> - เนื้อหาถูกต้อง - เนื้อหาตรงตามหัวข้อเรื่อง - เนื้อหาเป็นไปตามที่กำหนด - รายละเอียดครอบคลุม - เนื้อหาสอดคล้อง 	<ul style="list-style-type: none"> - เนื้อหาตรงตามหัวข้อเรื่อง - เนื้อหาเป็นไปตามที่กำหนด - รายละเอียดครอบคลุม - เนื้อหาสอดคล้อง 	<ul style="list-style-type: none"> - เนื้อหาเป็นไปตามที่กำหนด - รายละเอียดครอบคลุม - เนื้อหาสอดคล้อง
๒) รูปแบบ	<ul style="list-style-type: none"> - รูปแบบถูกต้องตามที่กำหนด - รูปแบบแปลกใหม่ - รูปภาพมีสีสันสวยงาม - รูปภาพสัมพันธ์กับเนื้อหา 	<ul style="list-style-type: none"> - รูปแบบแปลกใหม่ - รูปภาพมีสีสันสวยงาม - รูปภาพสัมพันธ์กับเนื้อหา 	<ul style="list-style-type: none"> - รูปภาพมีสีสันสวยงาม - รูปภาพสัมพันธ์กับเนื้อหา